

ONZE VUILNISBAKKEN OP SCHOOL: ORGANISATIE EN INSTALLATIE

'Operatie Recyclage' is een proefprogramma van Leefmilieu Brussel, ondersteund door Fost Plus, dat als doel heeft het afvalbeheer in de Brusselse scholen te verbeteren. Deze technische fiche werd uitgewerkt om de verwezenlijking van deze doelstelling te ondersteunen.

INLEIDING

Een efficiënte organisatie van uw interne afvalsorteerbakken betekent gebruiksgemak en dus een betere netheid en sortering (ter herinnering: sorteren is verplicht in alle scholen). Om dat te bereiken, is het essentieel om vuilnisbakken te installeren voor de verschillende afvalstromen¹ ... maar niet zomaar ! Doe dit in overeenstemming met de praktijken die specifiek zijn voor elke plaats en voor elke school.

Wilt u zich verdiepen in dit project? Waar beginnen?

Deze fiche begeleidt u stap voor stap, vanaf het identificeren van uw noden tot de installatie in de school, met praktische ondersteuning, om u te helpen bij de denkoefening.

! Deze fiche behandelt enkel de 4 hoofdstromen, namelijk PMD, papier en karton, voedingsafval en restafval. Ander afval (glas, batterijen, metaal, gevaarlijk afval enz.) kan worden ingezameld afhankelijk van de specifieke kenmerken van uw ophaalcontracten of kan worden gedeponereerd in het containerpark voor professionals (zie de [website](#) van Net Brussel). Het moet het in elk geval ingezameld worden en u dient de traceerbaarheidsdocumenten te bewaren.

Raadpleeg de **Fiche A1**
voor meer informatie:
[Invoeren van sorteren op school.](#)

¹ Een afvalstroom is een geheel van afvalstoffen dat bestaat uit vergelijkbare materialen die een identiek recyclageproces zullen hebben.

1. ALGEMENE PRINCIPES

Elke school heeft zijn eigen praktijken, elke plek haar bijzonderheden. Toch gelden bepaalde principes in het algemeen. Onthoud deze gouden regels om u te helpen bij de denkoefening.

A. Organisatie van vuilnisbakken in sorteereilanden

Een sorteereiland groepeert, op één plaats, vuilnisbakken voor elke afvalstroom die apart gesorteerd moet worden: PMD, papier en karton, voedingsafval en restafval.

Deze opstelling maakt het gemakkelijker om te sorteren. Door een systematische keuze te bieden aan de persoon die afval wil wegwerpen, hoeft hij of zij geen extra moeite te doen om te sorteren (hij of zij hoeft niet ergens anders heen te gaan om de juiste bak te vinden) en wordt de praktijk verankerd door ervoor te zorgen dat van meet af aan een selectie moet worden gemaakt.

B. Dezelfde kleurcode in de hele school

Gebruik een kleurcode voor de hele school (één kleur per afvalsoort, bijvoorbeeld geel voor papier). Wij raden u aan om de kleuren te gebruiken die door de burgers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden gebruikt, zodat het voor iedereen, of het nu gaat om de leerlingen, personeelsleden of de schoonmaakdiensten, gemakkelijker wordt om het sorteersysteem te begrijpen.

- geel voor papier/karton
- blauw voor PMD
- oranje voor voedingsafval
- wit (of zwart) voor restafval

Streef ook naar uniformiteit in het formaat van de vuilnisbakken binnen hetzelfde sorteereiland. Geef daarbij wel de voorkeur aan het hergebruik van materiaal dat al beschikbaar is in uw school.

C. Duidelijk weergeven van de sorteerregels voor het gebruikelijke afval op school

Hang waar mogelijk sorteerregels uit boven of naast uw vuilnisbakken. Maak visuals met uw leerlingen of schaf de bestaande posters aan. De affiches van het programma Operatie Recyclage downloaden, kan via [deze link](#).

D. Aanpassing van de soorten vuilnisbakken (stromen en volumes) volgens de praktijken die specifiek zijn voor elke plaats

Het is bijvoorbeeld niet aangewezen om een PMD-bak in de klas te plaatsen als de leerlingen er geen verpakte producten (tussendoortjes, drankjes enz.) consumeren of om een papier- en kartonbak op de speelplaats te plaatsen.

E. Installatie van de minimaal noodzakelijke vuilnisbakken, verzameld op strategische punten

Breng uw vuilnisbakken op strategische punten samen. Afhankelijk van uw situatie kunnen dit doorgangplaatsen zijn (gangen, inkomhal), ontmoetingsplaatsen (refter, speelplaats, lerarenkamer enz.) of plaatsen waar massaal afval wordt gegenereerd (klaslokalen). Maak keuzes om te voorkomen dat er in elk lokaal te veel vuilnisbakken zouden staan.

F. Communicatie met de schoonmaakploeg over de kleurcodes en het belang van het sorteren

G. Faciliteren van het werk van de schoonmaakploeg door ze te betrekken bij de organisatorische denkoefening

Door rekening te houden met de schoonmaakploeg kunt u:

- het afvalprobleem zichtbaarder maken;
- het sorteren optimaliseren: door het aantal vuilnisbakken en stromen te verminderen, zijn er minder manipulaties, wat het risico op sorteerfouten verkleint;
- de netheid op school te verbeteren: door de tijd die nodig is om de vuilnisbakken op te halen in te korten, kan er meer tijd worden besteed aan het schoonmaken van de lokalen.

2. DE TE VOLGEN WEG

Klaar om aan de slag te gaan? Hier is een voorgestelde procedure om te volgen:

- A. Identificeer het type of de soorten vuilnisbakken die op elke locatie nodig zijn.
- B. Maak de balans op van de situatie.
- C. Beoordeel de behoeften.
- D. Organiseer het sorteren en ophalen van het afval.
- E. Installeer het materiaal.
- F. Versier de vuilnisbakken (bonus).

A. Identificeer het type of de soorten vuilnisbakken die op elke locatie nodig zijn

Neem de tijd om de strategische plaatsen te identificeren waar u uw sorteereilanden kunt plaatsen: hal, gangen, zalen enz. Identificeer voor elke zone de soorten afval die worden geproduceerd: groente- en fruitschillen, resten van tussendoortjes, verpakkingen, flesjes enz. Installeer alleen de vuilnisbakken die strikt nodig zijn. Voor de rest zal het nog steeds mogelijk zijn om naar het gemeenschappelijke sorteereiland te gaan.

Hulp nodig? Gebruik de beslissingsboom (**BIJLAGE 2**) om u te laten begeleiden bij het nemen van uw beslissingen.

B. Maak de balans op van de situatie

Inventariseer het materiaal dat al in uw etablissement aanwezig is: maak uw eco-kaart. Daarvoor heeft u uw lay-outplan nodig.

- Zodra u uw lay-outplan hebt, gaat u de school rond en noteert u:
 - X met een zwart kruisje alle restafvalbakken
 - X met een geel kruisje alle papier- en kartonbakken
 - X met een blauw kruisje alle PMD-bakken
 - X met een oranje kruisje alle voedingsafvalbakken
 - X met een rood kruisje, de vuilnisbakken die niet duidelijk geïdentificeerd zijn (daarbij zal dan duidelijker moeten aangegeven worden waarvoor ze dienen).

Noteer ook het volume van die vuilnisbakken, dit zal u helpen bij de volgende stap: 'Beoordeel de behoeften'.

- Markeer in het rood de probleemzones (afval op de grond, slecht gesorteerd, overvolle vuilnisbakken) en de zones die vooral afval genereren (verkoop van voeding en verpakte dranken).

Maak van de gelegenheid gebruik om te kijken welke soorten afval in de vuilnisbakken zitten. Dat zal u een goede indicator geven om te bepalen welke stromen nodig zijn op deze plaatsen.

- Markeer in het groen de zones waar een afvalpreventie-initiatief wordt toegepast (drinkfontein, kladpapierbakje, bak voor boterhamendozen enz.).

Geef deze zones een nummer en koppel daar een legende aan om het gemakkelijker te maken om uw weg terug te vinden.

Vraag elke klas om de 'vuilnisbakken' en 'zones' op een kaart te situeren om u te helpen bij deze opdracht. En betrek andere collega's bij het opdelen van de gedeelde zones.

Deze stap kan voldoende zijn om u te laten beseffen dat er genoeg of zelfs te veel vuilnisbakken in de school zijn. In dat geval herorganiseert u het best (bijvoorbeeld: er staan meerdere vuilnisbakken in dezelfde gang, maar verspreid over meerdere plaatsen. U kunt ze samenbrengen op één enkel sorteereiland op een strategische locatie).

Als u zich realiseert dat er niet genoeg sorteerbakken zijn of dat de bestaande vuilnisbakken te groot of te klein zijn, onderneem dan de volgende stap.

C. Beoordeel de behoeften

Nu u heeft bepaald welke vuilnisbakken u waar nodig heeft (zie stap 1) en u het aanwezige materiaal in de school kent (zie stap 2), vergelijkt u uw gegevens met behulp van de Excel-tabel 'Uw behoeften' om een lijst te maken van het materiaal dat u ontbeert. Uw beslissingsboom en eco-kaart zullen in deze fase van nut zijn.

Denk eraan het aantal sorteereilanden per locatie te beperken. Houd het bij 2 sorteereilanden op een speelplaats, eventueel 3 als het om een grote speelplaats gaat. Het is beter om een paar goed gelegen sorteereilanden te hebben, dan her en der een vuilnisbak.

Uw tabel geeft aan welk materiaal u zich moet aanschaffen (positieve cijfers in de laatste 4 kolommen) of welk materiaal overbodig is (negatieve cijfers).

Ontbreekt het u aan materiaal om deze optimale organisatie op poten te kunnen zetten?

Neem contact op met een leverancier (in BIJLAGE 1 vindt u een lijst met tips om u te laten begeleiden bij het bestellen van het materiaal), of bestel het materiaal via het Brusselse gewestelijke programma Operatie Recyclage, afhankelijk van de resterende beschikbaarheid.

Hebt u te veel vuilnisbakken?

Zoek een kanaal om uw overvloedige vuilnisbakken af te voeren of opnieuw te gebruiken.

D. Organiseer het sorteren en ophalen van het afval

Voordat u uw vuilnisbakken installeert, is het essentieel om een efficiënte organisatie op te zetten en referentiepersonen aan te stellen om toezicht te houden op het proces.

- Identificeer en vorm de referentiepersonen voor afvalbeheer (verplichtingen, sorteerregels, beste praktijken enz.). Geef hun een duidelijk mandaat: is het de rol van de referentiepersonen om vragen van het personeel te beantwoorden? Een adviserende rol spelen in de besluitvorming over het afvalbeheer? Of om direct te reageren op een situatie die volgens hen moet worden bijgestuurd?

We raden u aan om minimaal één persoon uit het onderwijsteam en minimaal één persoon uit het technische team een mandaat aan te geven. Denk eraan om de conciërge bij het proces te betrekken.

- Verzamel uw afval om het gemakkelijker te kunnen inzamelen, door de inhoud van de kleinere bakken in de grotere vuilnisbakken te ledigen. Organiseer daarvoor één moment per week waarop de leerlingen de vuilnisbakken in de klas ledigen in een grotere vuilnisbak:
 - Als u sorteereilanden in de gangen hebt staan, kunt u daar de bakken ledigen.
 - Zo niet, kijk dan of het niet mogelijk is om de vuilnisbakken direct in de containers te ledigen.

Doe hetzelfde voor de lokalen die niet door de leerlingen worden bezocht door een organisatie op te zetten die het mogelijk maakt dat de vuilnisbakken regelmatig worden geledigd.

- ! Opgelet, de voedingsafvalbakken moeten elke dag worden geledigd om geurtjes en vliegjes te voorkomen. Het kan ook nodig zijn om ze van tijd tot tijd grondig schoon te maken.

Als een activiteit in de klas meer afval heeft gegenereerd dan normaal (kookworkshop, knutselen enz.), moeten de gevulde bakken sneller worden geledigd.

E. Installeer het materiaal

Als de organisatie eenmaal op orde is, is het van cruciaal belang om te zorgen voor een optimale installatie van de uitrustingen om een efficiënt gebruik van de vuilnisbakken en doeltreffend sorteren te garanderen.

- **Doordachte locatie**
 - Installeer uw sorteereilanden op de strategische locaties die zijn aangegeven in (A) of in de probleemzones die tijdens het in kaart brengen zijn vastgesteld (B). Dit kunnen bijvoorbeeld doorgangsplaatsen zijn (zones aan de ingangen of de trolley voor de plateaus in de kantine enz.).
 - Breng een markering op de grond aan om de locatie van de sorteereilanden af te bakenen (voornamelijk die op de speelplaats). Dit zal mogelijke verplaatsingen ontmoedigen en, indien nodig, ervoor zorgen dat het sorteereiland een volwaardige plaats krijgt.
 - Verzamel uw grote containers voor de ophaling door een dienstverlener op dezelfde goed afgebakende plaats die bekend is bij de leerlingen als ze helpen met het ledigen van de sorteerbakken in de klas. Idealiter zouden deze containers dezelfde kleurcode moeten hebben als de interne vuilnisbakken van de school. Zorg ervoor dat ook deze opslagruimte schoon blijft.

Als uw buitenvuilnisbakken regenwater doorlaten, denk er dan aan kleine gaatjes in de bodem te boren.

- **Aangepaste informatie**

- Zorg bij elk type vuilnisbak voor duidelijke affiches of symbolen van wat er in kan worden gegooid. Voor de vuilnisbakken buiten kan het verstandiger zijn om stickers op de bak te kleven of om een beschermingssysteem voor deze affiches te voorzien (plastic, bakken onder een afdak enz.).
- Om uw leerlingen te betrekken bij het respect voor sorteren en netheid, kunt u uw eigen affiches maken. Zorg ervoor dat het afval dat gewoonlijk op school ontstaat op de affiches staat en verwijs zeker ook altijd naar de sorteerregels (zie fiches A1 tot A4). De gelegenheid om een artistieke activiteit op te zetten, Frans rond het thema communicatie, of burgerschap rond het thema afval en sensibilisering.

U kunt de affiches van de Operatie Recyclage downloaden via [deze link](#) of ze op papier bestellen via het [formulier](#) om materiaal te bestellen. De affiches zijn ook verkrijgbaar in een blanco versie, om te personaliseren met uw leerlingen.

- **Keuze van de zakken**

- Selecteer de juiste zakken voor een efficiënt en conform afvalbeheer. Vermijd in ieder geval de huishoudelijke zakjes die in de winkel verkrijgbaar zijn, aangezien deze al een deel van de afvalbelasting voor burgers omvatten. Als bedrijf betaalt u deze belasting door te betalen voor de ophaling, voorkom dus dat u deze twee keer betaalt.
- Controleer de vereisten van uw ophaalcontract: sommige ophalers leveren specifieke zakken, anderen laten de keuze, anderen laten de keuze over het al dan niet gebruiken van een zak.
- Als u zakken gebruikt, zorg er dan voor dat u zoveel mogelijk de kleurcode respecteert die wordt gebruikt voor burgers (wit of zwart voor restafval, blauw voor PMD, geel voor papier en karton en oranje voor organisch afval) en dat u het formaat van de zakken aanpast aan de afmetingen van de vuilnisbakken.
- Vermijd het gebruik van zakken voor bakken die regelmatig worden geledigd. Dit voorkomt onnodige overconsumptie van soms nauwelijks gevulde zakken. Deze zakken zijn gemaakt van wegwerpplastic, dus het is belangrijk om zo weinig mogelijk van die zakken te gebruiken.

F. Versier de vuilnisbakken (bonus)

Om mooiere bakken te hebben, kunt u ze versieren. Zelf sorteerposters maken is een begin, maar waarom zou u de bakken niet zelf schilderen om ze aantrekkelijker te maken, een structuur voor een sorteereiland bouwen, speelse berichten schrijven of voetafdrukken tekenen of hinkelen op de grond die naar de vuilnisbak leiden?

Van de gelegenheid gebruik maken om een creatieve activiteit met de leerlingen te doen, is een manier om het onderwerp samen aan te pakken en gedragsveranderingen aan te moedigen.

Voor meer informatie

Nuttige

[Leermiddelen rond het thema afval, grondstoffen en compost](#)

[Gemeenschap van eco-inspirerende leraren](#)

Bijhorende fiches

Fiche A1 – [Invoeren van sorteren op school](#)

Fiche A2 - [Sorteren op school: PMD-verpakkingen](#)

Fiche A3 - [Sorteren op school: Papier en karton](#)

Fiche A4 - [Sorteren op school: Voedingsafval](#)

[Sorteeraffiches voor de school](#) (tabblad "Sorteeraffiches")

Contact & ondersteuning

recycleschool@leefmilieu.brussels

BIJLAGE 1 - Uw vuilnisbakken voor de school bestellen

Tips en aandachtspunten

- Kleuren: idealiter een gekleurde vuilnisbak die overeenkomt met de kleur van de huishoudelijke ophaalzakken (wit (of zwart), blauw, geel, oranje). Of vuilnisbakken die allemaal dezelfde kleur hebben die u dan van elkaar onderscheidt met stickers.
- Afmetingen aangepast:
 - op maat van de leerlingen. (Alle leerlingen moeten er toegang toe hebben, ook de kleinsten.)
 - aan de beschikbare afmetingen en de hoeveelheid afval.
 - aan de ophaalfrequentie. (De capaciteit van de vuilnisbak moet voldoende zijn om te voorkomen dat de bak te vaak wordt geledigd, met uitzondering van bioafval dat regelmatig moet worden afgevoerd.)
- Materialen: duurzaam, sterk, aangepast aan de locatie (denk aan de bakken die buiten zullen terechtkomen), gerecycleerd.
- Openen van de vuilnisbakken:
 - Vermijd handmatig contact met het deksel, om de leerlingen er niet van te weerhouden de vuilnisbak te gebruiken.
 - Voor de vuilnisbakken buiten: voorkom dat er regenwater in de vuilnisbak terechtkomt of dat water goed kan weglopen.
 - Voorzie de voedingsafvalbakken van een deksel.
 - Als er een deksel is, moet dat gemakkelijk kunnen worden geopend om het verwijderen van de zakken of het afval te vergemakkelijken.
- Compatibiliteit met de zakken: het is belangrijk dat de zakken, als die er zijn, in de bak kunnen worden opgehangen en er goed in passen.

BIJLAGE 2 - Welke vuilnisbak moet op welke plaats worden geïnstalleerd?

Deze beslisboom is een leidraad om u te helpen. Toch blijft u de expert van uw school. Neem de beslissingen die u het best lijken.

Zie het bijgevoegde pdf-bestand.